

Innhold:

- Vi trenger ulydige

Jusprofessor Eivind Smith sier at demokratiske land trenger sivilt ulydige. Han avviser heller ikke at han selv kan bryte loven – bare saken er viktig nok.

• side 7

Norge skryter

— Norge skryter på seg miljøtiltak fem år etter Rio-konferansen. Dette skriver Forum for miljø og utvikling som kritiserer den offisielle nasjonalrapporten til årets oppsummeringsmøte, fem år etter Rio.

• side 11

Engangsgriller som aldri før

Et berg av engangsgriller tilsvarende 3000 kubikk-meter havner i søpla i løpet av sommeren.

• side 11

Nei til safe energi

Braathens SAFE sier nei takk til å varme opp med bio-energi på den nye hovedflyplassen. Valget falt på olje.

• side 13

Krafttaket som forsvant

I 1991 lovet regjeringen opprusting av vannkraftverkene, sier hovedtil-litsvalgt Rolf Ugård i Kværner. Nå mener han løftene er brutt.

• side 15

Til kamp mot miljøreklame

Miljøvennlig? — Bare sprøyt, mener fagkonsulent Sigrun Ringvold i Naturvernforbundet. Hun vil stoppe TV-reklamen som skal få folk til å bruke sprøytemidler i hagen. (Foto: Frode Rønning)

Naturvernforbundet har klaget produsenten av sprøytemiddelet Roundup inn for Forbrukerombudet. Selskapet hevder middelet er miljøvennlig, en påstand som er avvist av domstolene i USA.

En reklamefilm om middelet har fått Naturvernforbundet til å reise bust. Filmen forteller at sprøytemiddelet Roundup er miljøvennlig og nedbrytbart.

— Dette er ikke sant. Firmaet som produserer Roundup er dømt for de samme påstandene i USA, sier fagkonsulent i Naturvernforbundet, Sigrun Ringvold.

• side 3

Forgifter snegler

Sneglene langs norskekysten er ikke lenger like friske og raske, viser ny rapport.

• side 16

Kan rense flere biler

Luftforurensningen kan reduseres drastisk ved å montere katalysator på gamle biler, viser dansk undersøkelse.

• side 5

Natur & miljø Bulletin
 utgitt av Norges Naturvernforbund

Redaktør (konst.):
Jens Petter Toldnæs.

Redaksjon: Siri Lehne Nilsen, Andreas Tjernshaugen, Frode Rønning.

Adresse: Postboks 2113 Grünerløkka, 0505 Oslo. Tlf: 22 71 55 20. Faks: 22 71 56 40. Direkte: 22 04 46 + 39 (Nilsen), 40 (Tjernshaugen), 41 (Toldnæs), 42 (Rønning). E-post: redn@sn.no

Abonnement: 199/år (privatpersoner), 500/år (bedrifter)

Annonser: Tlf: 22 71 92 20. Faks: 22 71 92 38.

Trykking: Gan Grafisk. Trykket på 100% resirkulert papir.

Norges Naturvernforbund:
Adresse som N&M Bulletin.
Web: www.grida.no/ngo/naturvern
E-post: naturvern@sn.no

Neste utgave: 20.6.1997.

norsk fagpresse®

Vennlige varer

Alle som har postkasse uten postens lille "ingen reklame-merke" har ant det en stund. Det går mot sommer. Vi andre har vel også hatt mistanke, skjønt folk nordover har nok vært i tvil, været er en usikker årstidsindikator i et langstrakt land som vårt. Postkasse- og TV-reklame er langt mer pålitelig. Ved siden av datoen er det knapt noe som avspeiler sommeren, eller julen for den saks skyld, så sikkert som noen dryss med reklame om alt vi trenger i anledning den forestående årstid. Motorklipper, mosefjerner, kompostkvern, hagemøbler og spesielle vaskemidler til disse – det er stadig noe nytt.

Sprøytemidler til hagen er forsåvidt ikke noe nytt. Det nye er at de er så miljøvennlige. Det har vi nemlig sett. Ikke i postkassen, men på TV. Vi har sett tegnefilm om hvordan sprøytemiddelet Roundup kryper inn i ugraset og ødelegger det innenfra. Deretter sier det kort og godt "poff", på beste tegnefilm-maner, og så er Roundupen og ugraset borte. Og kanskje er vi borte vi også. Borte i fargehandelen for å kjøpe et par flasker for dette så jo effektivt ut. Det er tross alt ikke så interessant å luke. Dessuten var det jo miljøvennlig og det kan man vel ikke bare hevde sånn uten videre uten å få et eller annet ombud på nakken? Jo. Det kan man godt. I følge Forbrukerombudet er det ikke noe i veien for å markedsføre et produkt som miljøvennlig hvis man bare tilhører den beste tredjeparten av de produktene som finnes innen gruppen.

Produktet skal ha klare miljøfortrinn i forhold til de andre konkurrentene, og det skal komme fram i budskapet, heter det. Sprøytemidler er og blir gift. Hvis ikke hadde de selvsagt ikke virket. At det likevel kan diskuteres i landbrukssammenheng skjønner selv den mest innbitte tilhenger av et giftfritt jordbruk. Vi vet jo at landbruket selv ønsker å få bukt med problemet, selv om lysten kanskje er større enn evnen her som på enkelte andre områder. At vi derimot må begynne å sprøyte havene våre med gift for å det pent og grønt rundt oss er ikke så lite av et paradoks. Reklame, ikke minst TV-reklame, er et meget kraftig virkemiddel. Det er bare å se på prisen for et innslag så skjønner man det. Ved å tillate en tredjedel av alle slags unødige og miljøskadelige produkter å smykke seg med ordet "miljøvennlig" er Forbrukerombudet først og fremst med på å skade miljøet. I neste instans ødelegges begrepet "miljøvennlig" ved at det ikke blir noe verdt. Ingen sliter ut begreper slik reklamen gjør. Det finnes sikkert mange typer vannscootere i den store vannscooter-katalogen. Er modellen med katalysator miljøvennlig? ■

Årets gave!

Gi et abonnement på N&M Bulletin

Sommeren nærmer seg, og hva passer vel bedre enn å ønske dine kolleger eller venner god ferie med en nyttig gave? Vi tilbyr nemlig gaveabonnement på Norges ledende miljøavis!

For under 200 kroner kan du gi bort en gave som er aktuell, dumper ned i postkassa 26 ganger i året og bidrar til å holde oppe søkelyset på natur- og miljøspørsmål i Norge. Nyttigere gavetips får du ikke i år!

At N&M Bulletin er Norges ledende miljøavis, er blant annet miljødebattene i Stortinget et godt bevis på. Fra talerstolen er det gjerne våre saker som blir trukket fram i debatten. Andre nasjonale medier henter også saker fra våre spalter; som i forrige utgave da norske forskere advarte mot råkjør i gasskraftsaken.

Når du sender inn kupongen under (eller en kopi), returnerer vi et gavekort til deg, samt en innbetalingsblankett. Da løper abonnementet fra første utgave etter at innbetalingen er registrert. Så hva nøler du etter? Send inn i dag!

Ja, jeg vil gi et abonnement på Natur & Miljø Bulletin i gave.

Givers navn: _____

Adresse: _____

Postnr./sted: _____

Jeg vil gi abonnement til:

Navn: _____

Adresse: _____

Postnr./sted: _____

Sendes til: N&M Bulletin, Boks 2113 Gr.løkka, 0505 Oslo.

Krever TV-reklame for sprøytegift stoppet

— Roundup er verken miljøvennlig eller nedbrytbart, mener Naturvernforbundet. Organisasjonen har klaget inn sprøytemiddelet til Forbrukerombudet. Produsenten er tidligere dømt for lignende forhold i USA.

N&M Bulletin
JENS P. TOLDNÆS

Det er tid for grønnet. Det lukes, rakes, klippes og komposteres i norske hager. Og det sprøytes. Det liker Naturvernforbundet dårlig. Enda dårligere liker organisasjonen at sprøytemiddelprodusentene kaller produktene sine miljøvennlige.

Sprøytemiddelet Roundup blir markedsført i TV-reklame om dagen. I en fargerik tegnefilm-snutt får potensielle kunder se hvordan Roundup gjør kål på ugraset for så å forsvinne med et «poff». «Skånsomt mot miljøet» og «når ugraset forsvinner, forsvinner også Roundup» er begreper som blir brukt i filmen.

— Påstandene er ikke sanne

Nå krever Naturvernforbundet at reklamen blir stanset. Naturvernforbundet begrunner kravet med at verken påstanden om miljøvennlighet eller påstanden om at Roundup er biologisk nedbrytbart, er riktige.

I et brev til Forbrukerombudet viser organisasjonen til at poteter har nektet å spire fordi de er blitt ødelagt av ørsmå rester av Roundup. Middelet er derfor ikke så ufarlig som produsenten vil ha det til, sier fagkonsulent Sigrun Ringvold i Naturvernforbundet.

Sprøytemiddel smaker vondt

Det er ikke bare slunkne potetavlinger som bekymrer miljøvernerne. Ifølge Naturvernforbundet setter sprøytemiddelet dårlig smak på bær og det reduserer arts mangfoldet der det brukes.

— Ugraset kan være en viktig matkilde for insekter som igjen er mat for fugler. Det kan også ødelegge gjemsteder for piggsvin og andre små dyr, heter det i brevet.

Dømt før

Produsenten av Roundup, firmaet Monsanto, er tidligere dømt for å servere misvisende reklame i USA. Rettssaken pågikk i fem år og mye av tiden gikk med til å bevise at det som ble sagt i reklameteksten ikke er riktig. New York Attorney General's Office vant saken og Monsanto ble dømt til å fjerne ordene «miljøvennlig» og «biologisk nedbrytbart» fra teksten. I tillegg måtte firmaet betale femti tusen dollar i saksomkostninger.

— Når andre har brukt så mye tid og krefter på å bevise at en reklametekst ikke holder mål, og har vunnet en rettssak på det, burde det være unødvendig å gå gjennom samme prosessen i Norge. Reklamen må derfor stoppes så fort som mulig, sier Ringvold.

Nye opplysninger

Også i fjor ble det reklamert for Roundup på norske TV-skjermer. Dengang reagerte Forbrukerombudet på bruken av uttrykket «skånsomt mot miljøet» som Forbrukerombudet anså som synonymt med ordet «miljøvennlig».

Forbrukerombudet etterlyste en «vugge til grav»-vurdering som viste at Roundup er bedre enn sine konkurrenter. Da en slik vurdering ikke kom, ble saken avsluttet.

— Den amerikanske dommen var ukjent for meg, sier Thomas Wyller hos Forbrukerombudet til N&M Bulletin. Ifølge Wyller

holder det ikke bare å si at et produkt er miljøvennlig. Det må presiseres hvorfor, og miljøfordelen må fremstå i nær tilknytning på en etikett eller i et reklameinnslag.

I tillegg må produktet tilhøre «den beste tredjedelen på markedet». Forbrukerombudet vil, på bakgrunn av de nye opplysningene, ta kontakt med Monsanto.

— Vi vil se nærmere på Roundup og undersøke hvorvidt den amerikanske dommen får betydning for firmaets markedsføring i Norge, sier Wyller til N&M Bulletin. ■

— Ikke en dom, mener importøren

Business-manager i Monsanto Norge, Ralph Dyrnes, er ikke enig i at den amerikanske dommen er en dom i ordets egentlige forstand.

— Så vidt jeg vet er det bare en rettleiing som forteller hvordan man har lov til å uttrykke seg i forhold til amerikansk lov. Vi kan ikke rette oss etter det her i Norge, sier han.

Dyrnes er heller ikke videre begeistret for Forbrukerombudets henstilling om å lage en «vugge til grav»-vurdering av Roundup.

— Her ødelegger For-

brukerombudet for seg selv. De stiller krav om at slike vurderinger må inneholde alle fakta om konkurrentenes produkter i tillegg til vårt eget. Det er selvsagt umulig å gjennomføre. Får det første er det enormt arbeidskrevende. For det andre får vi ikke oppgitt hemmelige produktopplysninger fra våre konkurrenter, sier Dyrnes. ■

Gi reven kylling

Mating av rev den siste uka i mai og den første uken i juni kan spare mange rådyrkalver

unna revekjesten. Reven kan godt få kylling, skriver bladet Jakt & Fiske.

NINA • NIKU
STIFTELSEN FOR NATURFORSKNING
OG KULTURMINNEFORSKNING

NIJOS

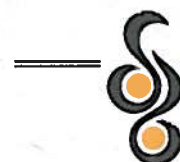

Norsk institutt for skogforskning
Norwegian Forest Research Institute
Høgskoleveien 12, N-1432 Ås

VI ØNSKER

NORGES NATURVERNFORBUND

**VELKOMMEN TIL LANDSMØTET PÅ
ÅS 5.-8. JUNI 1997.**

Landbrukstilsynet

Postboks 3, 1430 Ås

Norsk institutt for planteforskning

Senter for jordfaglig miljøforskning
1432 Ås

Forskningsparken i Ås

Miljøtiltak som monner

**Luftforurensningen kan reduseres
drastisk ved å montere katalysator på
gamle biler, viser dansk undersøkelse.**

N&M Bulletin
JENS P. TOLDNÆS

Ny katalysator-teknologi på gamle biler. Ideen er allerede innført i Tyskland. Nå har også danskene regnet ut miljøgevinsten ved et slikt tiltak, og den er høy. Bilene skal være gamle, men ikke for gamle.

— Vi har regnet ut at vi kan redusere den samlede luftforurensningen fra bilparken med inntil tyve prosent ved å montere katalysatorer på alle biler produsert i perioden 1987 - 1990, sier sivilingeniør Leif Hald Pedersen, til N&M Bulletin.

Grensen går ved modeller

produsert i 1987. Biler som er eldre kjører mindre og har kortere tid tilbake på veiene.

— Da blir miljøgevinsten for liten i forhold til investeringen, sier han.

Åtti prosent renere

Tidligere har det ikke vært teknologisk mulig å montere katalysatorer på eldre biler. Nå har Tyskland innført systemet. En ettermonterbar katalysator reduserer bilenes utslipp av CO, CO₂ og NO_x med omlag åtti prosent, viser resultatene derfra.

Ordringen tvang seg fram i Tyskland. Tyskerne innførte en kraftig avgiftsdifferensiering på

eldre biler. Avgiften ble doblet og det ble uforholdsmessig dyrt å ha en gammel forurensende doning.

En katalysator koster omlag 800 tyske mark. I tillegg må bilen inn på verksted et par timer.

— I Danmark vil en katalysator komme på omlag fire tusen kroner. Det er ikke vår jobb å finne ut hvordan dette skal finansieres, men et tilskudd fra staten eller en finansiering over brensnavgiften er to av flere muligheter, sier Hald Pedersen.

Bra for byene

På grunn av de positive resultatene anbefaler Transportrådet danske myndigheter om å se nærmere på katalysator-løsningen.

Formannen i det danske Folketingets miljøutvalg, Steen Gade, er positiv til tiltaket.

— Den løsningen rådet anbefaler kan særlig bli en gevinst for miljøet i byene, sier han til avisen Berlingske Tidende. ■

Miljøvern i valgkampen

Foran høstens valgkamp står miljøvern høyere på dagsorden enn på flere år. NRK inviterer til folkemøte om miljøvern, og vil spørre partilederne om gasskraft, klima og energi.

N&M Bulletin

ANDREAS TJERNSHAUGEN

Mye tyder på at vårens debatt om gasskraft og internasjonale klimaspørsmål også vil sette sitt preg på høstens valgkamp. NRK vil i år legge større vekt på miljøspørsmål i sine valg-sendinger enn de har gjort foran de siste valgene.

Folkemøte om miljø

Et av de TV-overførte folkemøtene i valgkampen vil handle om miljøvern, opplyser NRK. Miljødebatten går på lufta 3. september, men det er enda ikke avgjort nøyaktig hvilke miljøspørsmål som skal tas opp. Miljøvern var ikke tema for noen av møtene før stortingsvalget i 1993 eller kommunevalget i 1995, men ble tatt opp på ett av folkemøtene foran EU-avstemningen i 1994.

Partilederne må svare

Astrid Versto er redaktør for Dagsrevyens utvidete valgkampsendinger. Hun forteller at miljøvern også vil være et tema når partiene skal spørres ut i studio. Partilederne kan ihvertfall regne med å bli spurt om klima, gasskraft og energipolitikk.

Ikke miljø i TV2

TV2 har ikke satt opp miljø som tema for noen av sine store valg-møter, men regner med at spørsmålet om grønne skatter og avgifter kommer opp på deres folkemøte om skattepolitikk 12. august.

Forøvrig vil miljødekningen avhenge av hva som skjer i valgkampen ellers, opplyser stasjonens valgredaksjon. ■

ORKLA

ORKLA OG MILJØET

Orkla er den ledende leverandør av merkevarer til nordiske husholdninger og har sterke globale posisjoner innen utvalgte områder av organisk kjemi. Orkla bestreber seg på at produktutvikling, fremstilling, distribusjon, samt forbruk og etterbruk av konsernets produkter skal tilpasses en langsiktig bærekraftig utvikling. Vi ser dette som en forutsetning for industriell virksomhet og som en betingelse for forretningsmessig suksess både i dag og i fremtiden.

Arbeidet med miljøforbedringer har preget Orklas forretningsområder i en årrekke. På viktige felt har våre bedrifter ligget langt fremme både i utvikling av prosesser, produkter og emballering. Vi fortsetter dette arbeidet med stor kraft.

Orklas miljørapport for 1996 redegjør for konsernets miljøpolicy og det løpende miljøarbeidet i Orklas industrielle virksomhet. Miljørapporten, som foreligger i norsk og engelsk utgave, fås tilsendt ved henvendelse til:

Orkla ASA

Inf.avd., Postboks 423 Skøyen, 0212 Oslo
Tel.: 22 54 40 00/22 54 44 28. Telefax 22 54 44 90
Rapporten er også tilgjengelig på Internett-adressen:
<http://hugin.sol.no/ORK/>

Se & Hør mot gasskraft

Nå har Norges største ukeblad, Se & Hør, tatt stilling mot gasskraftverkene! På lederplass oppfordres Jagland til å løfte foten fra gasspedalen. Redaktør Knut Haavik er imidlertid skeptisk til sivil ulydighet fra stortingsfolk, og han mener leder i justiskomiteen, Lisbeth Holand, har «permanent forurensning i toppetasjen.» Avslutningen fra lederen i Se & Hør levner lite ære til regjeringens energipolitikk: «ikke vet jeg hva som er verst: sivil ulydighet i Stortinget, eller sivil dumhet i regjeringens kvartale...»

Suksess med Nisser

Verdens største kalkingsprosjekt i Nisser er en suksess. Hele innsjøen er kalket til halve prisen av hva som var beregnet, skriver bladet pH-status.

Grønn boom i det blå

Torsdag starter Naturvernforbundets landsmøte med mange strategiske valg. N&M Bulletin ba tre norske forskere om synspunkter på overordnede problemstillinger i nærmeste fremtid.

N&M Bulletin
PER LUND

Vi stilte disse spørsmålene til en «miljøforsker», en «organisasjonsforsker» og en «holdningsforsker»:

1. — Står vi overfor en ny boom i miljøinteresse?

2. — Vil organisasjoner som Naturvernforbundet eller ad hoc-organisasjoner være den mest sentrale organisasjonsformen?

3. — Hva vil skje med forbrukermakten?

4. — Tror du miljøbevegelsen klarer å stoppe gasskraftverkerne?

Ottar Hellevik, forskningsjef Markeds- og medialinstituttet:

1. Ikke lett å si. Holdningene til miljøvern er ustabile. Det var en økende interesse fram til 1985. Siden har det vært mer ustabilit og veldig hendelsesavhengig. Tidlig på 90-tallet fortrente bekymring for arbeidsløsheten miljøengasjement, i 93-95 økte interessen for så å synke litt igjen, og nå er det gasskraftkamp.

2. Ad hoc-tendensen viser seg klart i politikken. Partiene taper oppslutning. Naturvernforbundet er jo saksrettet, men er som partiene en medlemskapsorganisasjon med langsiktige mål. Derfor vil oppslutningen avhenge av evnen til å kombinere det allmenne med spesielt engasjement på enkeltsaker.

3. Den er kommet for å bli og uttrykker også et allment høyt miljøengasjement. Selv om det er avveininger for den enkelte mellom pris og miljø. Men interessen for produktets «egen-

skaper», spesielt koplingen til helse og renhet, vil nok øke.

4. Ut fra meningsmålingene referert i media har det hvertfall vært en dramatisk endring i opinionen, og det må jo være svært positivt for gasskraftmotstanderne. Ut fra disse blir det et spørsmål om det vil koste såpass mye for AP at regjeringaen kommer til at det ikke er verdt prisen.

Helge Ole Bergesen, forsker ved Fritjof Nansens institutt.

1. Det kommer ingen ny boom. Engasjementet vil fortsette å svinge slik det har gjort de siste årene.

2. Vi vil se flere ad hoc-organisasjoner. Den viktigste årsaken er at disse er mer synlige, og klarer i sterkere grad å sette konkrete saker som opptar folk på dagsorden, enn de tradisjonelle organisasjonene.

3. Her har Naturvernforbundet en kjempemulighet og ikke minst utfordring. Forbrukerne er klart det viktigste redskap i miljøkampen i dag, og organisasjoner som klarer å ta opp i seg forbrukerinteresser vil spille den viktigste rollen. Veien til innflytelse i miljøpolitikken går via forbrukerinteresser til politikerne.

4. Kanskje ikke kampen vil vinnes i denne omgang, men i neste. At en på samme måte som i Altakampen tapte slaget om Alta, men vant en viktig miljøseier i neste ved at vassdrag i lang tid etterpå ble fredet.

Per Selle, professor ved sammenliknende politikk, Universitetet i Bergen

1. Vanskelig å svare på. Miljøvern har åpenbart kommet for å bli. Men det skjer i bølger, og hvordan de kommer til å gå er det ikke lett å si noe om. For disse bølgene kan komme fort og uanmeldt og uten at den utløsende årsaken er særlig klar. Det er hvertfall ingen objektive grunner til at miljøvern skulle bli mindre viktig framover.

2. De «klassiske» organisasjonene har definitivt en framtid. Men vi vil nok se langt større bredde og allsidighet i organisasjonsformene. Dette kan skape usikkerhet hos organisasjoner som Naturvernforbundet, men det som er sikkert er at de aldri vil få tilbake «monopolet» på en klassisk medlemskapsorganisering.

3. Forbrukermakt er klart kommet for å bli. Selv om det kan skape større problemer å finne en organisasjonsform for forbrukere

som sådan er ingen ensartet gruppe. Men hvordan dette skjer, og hva slags mobiliseringsevne forbrukerne har, vil spesielt henge sammen med bruken av datateknologi. Men Naturvernforbundet står samtidig overfor et strategisk valg. Skal en satse på å ta disse gruppene opp i seg, utvikle sideorganisasjoner, med en viss autonomi?

4. Dagsorden er i hvertfall klart endret på forholdsvis kort tid. Fra at dette var definitivt bestemt så er det åpenbart blitt endel usikkerhet i regjeringen. Dette skyldes mer åpenhet i dagens organisasjonssamfunn. Ulike grupper kaster seg inn i de mest betente sakene, media formidler og politikerne reagerer. Og selv om miljøbevegelsens mobilisering skulle ende med tap i denne konkrete saken, så vil det gi viktig effekt på andre felt — bevisstheten øker stort sett — selv om en ikke skal se bort fra følelsen av avmakt.

Miljøvalgkampen starter på Ås

Med stor politikerdebatt og ny plattform samles Naturvernforbundet til landsmøte på Ås.

N&M Bulletin
FRODE RØNNING

Til helgen har Naturvernforbundet (NNV) landsmøte på Ås. Organisasjonen har kalt inn landets ledende politikere til å svare for seg på fredag. Landsmøtet i NNV danner rammen for starten på miljøvalgkampen.

— Det er viktig for oss å få fram hva partiene faktisk gjør, sier seksjonsleder Aina Edelmann i NNV.

Hun påpeker at det ofte er et språk mellom valgtaler og praktisk politikk. De fleste partiene sender partilederen til debatten.

— Det er imidlertid litt svakt at Arbeiderpartiet kun sender en politisk rådgiver i Samferdselsdepartementet, sier Edelmann, som

håper at dette ikke innebærer en bevisst prioritering fra APs side.

Hun tror Naturvernforbundet vil klare å heise miljøfanen høyt i valgkampen fordi de vil være representert lokalt mange plasser.

Edelmann er fornøyd med at det nå vil bli lagt fram forslag til nytt arbeidsprogram og ny miljøpolitisk plattform.

— Disse angir viktige prioriteringer for videre arbeid, sier hun.

De 141 delegatene på landsmøtet vil på søndag ventelig vedta disse som rettesnor for miljøarbeidet framover. I arbeidsprogrammet er kamp mot farlige klimaendringer og arbeid for økologisk forsvarlig matproduksjon blant de prioriterte feltene.

Sivil ulydighet: — Hører hjemme i et demokrati

Sivil ulydighet blir neppe tema på Naturvernforbundets landsmøte til helgen. Organisasjonen er tradisjonelt mot dette virkemiddelet. For en jus-professor er ikke spørsmålet like enkelt.

N&M Bulletin
JENS P. TOLDNÆS

Frontene i vårens debatt om sivil ulydighet har ikke vært like selvfølgelig for alle. Prester, politikere og byråkrater har vært for, mens Norges største miljøorganisasjon, Naturvernforbundet, stadig er mot.

Professor i offentlig rett ved Universitetet i Oslo, Eivind Smith, definerer begrepet «sivil ulydighet» slik:

— For det første ligger det jo i navnet at det er en aksjonsform som bryter med norsk lov. I tillegg må det være en ikke-voldelig aksjon.

Aksjonistene må gå fram åpent, og skal heller ikke forsøke å unndra seg straff. Det ligger også i begrepet at man skal ha forsøkt alle andre virkemidler.

En sivil ulydighets-aksjon er en slags siste utvei, sier han.

Hører hjemme i et demokrati

— Hvilken plass har en slik aksjonsform i en demokratisk rettstat som Norge?

— Det er der den har sin plass. I et rendyrket despoti blir

jo begrepet meningsløst. Samtidig er utgangspunktet for et demokrati nettopp at loven ikke brytes - det må derfor mye til før aksjonsformen tas i bruk.

Selv om sivil ulydighet er greit å tolke for juristen Smith - det er ulovlig - vil han likevel ikke si at folk aldri skal gjøre det.

— Nei, det vil jeg ikke. Bare at man skal tenke seg godt om, sier han.

Ingen er annerledes-mennesker

Når det gjelder stortingsrepresentanter, byråkrater og prester; grupper som har vært mye diskutert i forbindelse med

sivil ulydighet, mener Smith de ikke er annerledes enn andre.

— En stortingsrepresentant er ikke noe annerledes-menneske. Hun eller han har et ekstra stort ansvar i slike saker.

En byråkrat som begår sivil ulydighet bør kanskje tenke seg om hvorvidt vedkommende bør være byråkrat etterpå.

Prester bør først og fremst være sin religions tjener, deretter lovens, mener han.

— Hva med en professor i offentlig rett?

— Jeg kan lett tenke meg saker hvor jeg selv ikke er villig til å la flertallet få det siste ordet, slutter Smith.

Miljøhensyn truer dyrket mark

Nes kommune i Akershus vil bygge hus på dyrket mark — av miljøhensyn.

— Vi har ikke som målsetning å bygge ned den beste jorda. Men vi har behov for utbyggingsområder, sier ordfører Ole Midtlien til Bonde og Småbruker. Han viser til krav fra miljømyndighetene om å bygge ut nær sentrum og nær jernbane for å redusere bruken av privatbil.

Fylkesmann Kåre Willoch

forteller at problemet er velkjent i store deler av Akershus.

— Vi sier nei til nedbygging av god matjord så lenge vi kan. Men det er en konflikt mellom miljøhensyn og jordvern som ofte ender med et kompromiss, sier han.

— I hele fylket har god matjord vært grunnlag for

bosettinga som igjen har medført behovet for etablering av et handelssenter. Da jernbanen en gang kom var det naturlig at sporet ble lagt gjennom disse tettstedene. Derfor sitter vi igjen med dagens problem når tettstedene trenger utbyggingsområder. Når vi også vil redusere biltrafikken må vi satse på konsentrert utbygging nær sentrum og nær togstasjonene, sier Willoch til Bonde og Småbruker.

Klimaet og drivhus-effekten truer vår jord!
La oss ikke drukne i søppel.
Hjelp oss å gjøre en friskere jord til nytte og bruk!

Verden trenger ressurser
- vi gjør noe med det!

avfallsbehandling

Interkommunalt Renovasjonsselskap i Salten

A/S Norske Shell

OGSÅ KRAFTUTBYGGERE ER NATURVENNER

Vi gjør mye for å lege sår:
landskapspleie, arondering, tilsåing av tipper,
terskler, utsetting av settefisk m.m.

FHR

Foreningen til Hallingvassdragets regulering
Boks 2481 Solli, 0202 Oslo 2
Tlf. 22 43 50 50

Sånt no' ha'kke vi i by'n

Folk må bo i distriktene hvis jord, skog og fisk skal utnyttes på en bærekraftig måte. Slik konkluderer et panel som Norges forskningsråd har opprettet.

N&M Bulletin
SIRI LEHNE NILSEN

Konklusjonen kommer etter en konferanse som ble arrangert i Bergen i midten av mai. Tema var «Bærekraftig utnyttelse av biologiske naturressurser», og en rekke fagfolk holdt innlegg. Et panel med folk fra forskjellige miljøer har i etterkant laget en rapport om temaet. Målet har blant annet vært å si konkret hva som må til for å få en «bærekraftig utvikling», og panelet kommer med klare anbefalinger til myndighetene.

Å opprettholde dagens bosettingen i distriktene holdes fram som en av de grunnleggende forutsetningene for en bærekraftig utvikling.

— Der det er grunnlag for variert utnyttelse og forvaltning av biologiske ressurser må vi bevare bosettingsmønsteret, sier leder for panelet, fylkesmann Tora Aasland. Hun og de andre paneldeltakerne mener distriktsbosettingen trues av myndighetenes ønske om å rasjonalisere jordbruk, fiske og havbruk.

Dobbeltmoral

— Myndighetene har dobbeltmoral når de både krever et mer rasjonelt og effektivt jordbruk og samtidig ønsker en økologisering av jordbruket, mener Aasland.

Panelet går inn for mindre ensidig jordbruksproduksjon, og ber derfor om omlegging av «kanaliseringspolitikken». I tillegg ber panelet om at produktive jordarealer holdes i drift og advarer mot utbygging av dyrkbar mark.

Vil ha flere kystfiskere

Panelet er opptatt av at kystfiskernes andel av kvotene økes

— på bekostning av havfiskeflåten. Det foreslår tiltak for å begrense den havfiskende flåten globalt, og påpeker at dersom næringen skal greie å møte svingninger i fiskebestandene, må ikke flåten være basert på for store kapitalkostnader.

Konsekvensanalyser for fisket etterlyses. Slike analyser må både legge vekt på ressursregnskapet og velferden til den enkelte fisker.

— Lag regnestykker

Ressursregnskap for alle næringer kan være et godt hjelpemiddel for å se hva slags produksjon som er mest miljøvennlig, mener panelet. De ser for seg et regnskap over utslipp og binding av næringssalter, klimagasser og forbruk av fossilt brennstoff.

Bruk viktigere enn vern

— En rød tråd gjennom rapporten er at måten vi bruker ressursene på er viktigst. Spørsmålet bruk — vern er vi ikke så opptatt av, sier Aasland. Panelet mener vern av naturområder er nødvendig i en del tilfeller, men mener det er langt viktigere at de ressursene som brukes blir brukt på en bærekraftig måte.

Panelet er også opptatt av at Norge i arbeidet med internasjonale avtaler ikke undergraver muligheten for en bærekraftig lokal produksjon. Dessuten at vi er like prinsippfaste ute som hjemme.

— Det hender at Norge gjør og sier noe annet internasjonalt enn hjemme, sier Tora Aasland.

Likegyldighet bekymrer

Likegyldige nordmenn bekymrer Aasland og resten av panelet. Når folk er likegyldige overfor

en miljøskadelig utvikling, tror de det skyldes mangel på gjennomslagskraft: Staten styrer og penga rår — uavhengig av hva den enkelte måtte gjøre eller mene. Derfor er det viktig å sikre lokal medvirkning. Med det utvikles også et lokalt ansvar, mener panelet.

Flere konferanser

I midten av juni blir det en ny konferanse i regi av Norges forsk-

ningsråd. Bærekraftig energi står på programmet. Trolig blir det enda flere konferanser i løpet av året. Hver gang med et bredt sammensatt panel som skal diskutere et avgrenset tema og komme med en konklusjon.

— De forskningsfaglige rådene kan få konsekvenser når vi planlegger ny aktivitet, sier Svein Erik Høst i Norges Forskningsråd. ■

Trenger mer forskning

— Særlig innen fiskeri og havbruk er det behov for mer kunnskap, mener panelet. De oppfordrer også til mer langsiktig forskning.

Hvor trenger vi mer kunnskap for å utnytte biologiske ressurser bærekraftig? Det var Forskningsrådets hovedspørsmål til panelet. Bedre vaksiner for bur-laksen, mer rømnings-sikre oppdrettsanlegg og mer selektivt fiskeutstyr var noen av svarene.

I tillegg til å påpeke kunnskapshull innen de forskjellige næringene, kom panelet med noen generelle oppfordringer:

Vi trenger mer kunnskap om biologiske systemer. Her er langsiktig forskning viktig, sånn at vi kan forstå de lang-

somme prosessene i naturen.

Panelet etterlyste også mer kunnskap om årsakssammenhenger, blant annet mellom økonomisk vekst-filosofien og en bærekraftig utvikling. Ifølge panelet er kortsiktig økonomisk gevinst sannsynligvis det viktigste premiss i politiske beslutninger — samtidig mangler prislappen på frie goder som vann og luft.

Opprett et nasjonalt teknologiråd, oppfordrer panelet. De ser for seg et råd som overvåker den teknologiske utviklingen, og formidler sin innsikt videre. I tillegg skal rådet varsle hvis det er fare for miljøfiendtlig bruk eller produksjon. ■

**Støtt oss i
kampen mot gasskraftverk:
Bli medlem i
Naturvernforbundet!**

Telefon 22 71 55 20, Faks 22 71 54 40

Alle veier fører til EU

Europakommisjonen har kommet til at Øst-Europa må knyttes tettere til EU, og da trengs veier. Kommisjonen har analysert behovet med tanke på utvidelse av EU søtøver, og vil i første omgang konsentrere arbeidet om ni planlagte pan-europeiske korridorer som går fra øst til vest. Dette skriver Europakommisjonens delegasjon for Norge og Island i sitt nyhetsbrev Europanytt.

FRIONOR

P.b. 195, 1324 Lysaker

Kalenderen

5.—8. juni:

Naturvernforbundets landsmøte, Ås i Akershus.

10.—11. juni:

Kurs om bioenergi til oppvarming av boliger og yrkesbygg. Arr.: B.l.a. Bioenergigården, tel. 61 33 60 90.

17. juni:

Kurs om bioenergi som lokal energikilde. Planlegging og bruk av bioenergi i kommuner og fylker. Arr.: B.l.a. Bioenergigården, tel. 61 33 60 90.

8.—11. juli:

Konferanse om energieffektivitet i industrien. New York. Mer info: American Council for an Energy-Efficient Economy, 001 202 429 88 73.

9.—20. juni:

Partskonferanse for avtalen om internasjonal handel med truede arter, Harare.

10.—11. juni:

Kurs om bioenergi til oppvarming, Brandbu. Arr.: NVE og opplysningskontoret for energi og miljø, tel. 22 37 90 90.

10.—13. juli:

Slåttekurs på Ryghsetra i Nedre Eiker. Arr.: Naturvernforbundet i Buskerud, tel. 32 75 05 04.

25.—27. august:

Miljøbykonferansen 97 i Fredrikstad. Arr.: Miljøbysekretariatet, 61 33 60 90.

28. juli—7. august:

Forhandlingsmøte om ny avtale under klimakonvensjonen, Bonn.

8.—10. august:

Vassdragstreff i Skjåk. Folkemøte med rikspolitikkere og turer i Ottadalen. Arr.: Vern Øvre Otta, 61 21 42 58.

9.—10. august:

Miljøtreff mot gasskraft i Øygarden. Arr.: Fellesaksjonen mot gasskraftverk, 22 36 17 13.

26.—29. august:

Environment Northern Seas-konferanse, Stavanger. Arr.: ENS'97, 51 87 00 50.

1.—5. september:

Ministremøte i Spania i tilknytning til Oslo- og Pariskommisjonene.

29.—30. september:

Kurs om bioenergi fra skogen. Arr.: B.l.a. Bioenergigården, tel. 61 33 60 90.

20. oktober:

Kurs om bioenergi fra skogen. Arr.: B.l.a. Energigården, tel. 61 33 60 90.

7.—8. oktober:

Nordisk bioenergikonferanse 1997. Arr.: Norsk bioenergiforening, 63 84 04 14.

STELLER DU NOEN AV DISSE ?

Velkommen til Nordisk Miljøbil'97 på ENS'97

- Hvilke problemer kan miljøbilene løse?
- Hvilke miljøbiler kan du kjøpe i morgen?

Slike spørsmål får du svar på ved å besøke vår store miljøbilutstilling i Stavanger Forum fra 26. til 29. august.

Du inviteres også til miljøbilkonferanse den 27. og 28. august.

Arrangør: NORSTART Norsk Elbilforening

Stavanger Energi AS har kjøpt to Peugeot 106 Electric som benyttes i den daglige virksomheten til energiselskapet. Administrasjonssjef Tom Helgevoll, Stavanger Energi AS, leder arrangementskomiteen.

STAVANGER ENERGI

Postboks 3124 Marimo 4004 Stavanger Telefon 51 88 67 00 Telefaks 51 88 67 90

Supplement ble slakt

Forum for utvikling og miljø skulle supplere en rapport om Norges miljøinnsats fem år etter Rio-konferansen. Det resulterte i en motmelding som nærmest slakter regjeringens innsats på viktige områder.

N&M Bulletin
FRØDE RØNNING OG SIRI
LEHNE NILSEN

Regjeringen fremstiller Norge som et foregangsland når den rapporterer om oppfølgingen av Rio-konferansen. Fremstillingen er villedende, mener Forum for utvikling og miljø (Forum).

— Dårlig rapport

Rapporten utelater fakta, mangler helhet og refererer bare eget syn på omstridte saker, skriver Forum i sin motmelding til regjeringens nasjonalrapport.

Egentlig skulle Forum skrevet et supplement til rapporten på vegne av norske miljø- og solidaritetsorganisasjoner.

— Men nasjonalrapporten var så dårlig at vi istedet valgte å lage en motmelding, sier Thomas Johansen, som har skrevet meldingen på oppdrag fra Forum.

— Norge framstilles som et foregangsland i klimapolitikken. Myndighetene prøver å holde skjult at Norges utslipp av CO2 har økt de siste årene, og at de vil øke med ytterligere fem til syv prosent hvis de to gasskraftverkene bygges.

— Også på området miljøvennlig teknologi framstilles Norge som et foregangsland, men vi ville gi en mer balansert beskrivelse av situasjonen ved å trekke inn miljøfiendtlig norsk eksport slik som Kværners vannkraftverk og Røkkes American Monarch, sier Johansen.

— Bistandspolitikken svikter

Ifølge Forum har norsk oppfølgning av Rio-konferansen sviktet på mange områder. Det gjelder blant annet måten bistandspolitikken drives på. I tillegg kritiseres regjeringen for å legge opp til økning i privat forbruk, og for manglende vilje til å lytte til frivillige organisasjoner.

Rapporten fra Norge er laget i forkant av en ny konferanse, «Earth Summit +5», som arrangeres i New York i slutten av juni. Fem år etter Rio-konferansen skal landene møtes igjen — for å diskutere nærmere hvordan de kan følge opp gode forsetter fra Rio-konferansen. ■

Engangsgrillen - et miljøproblem

Sommeren står for døren og vi nordmenn skal svi av 700 000 engangsgrillere for anledningen. Det gir oss 3000 kubikkmeter søppel, stor brannfare og et unødigg ressursforbruk.

N&M Bulletin
JENS P. TOLDNÆS

Det er så lettvinnt. Engangsgrillen har, etter en treg start for ti år siden, blitt mange nordmenns faste følgesvenn på tur. Ifølge bladet Forbruker-rapporten vil 700 000 slike innretninger tennes opp i løpet av den mest hektiske grillsesongen.

Søppelberg

Som med de fleste engangsprodukter er ikke miljøvernerne særlig begeistret. 700 000 en-

gangsgrillere gir 3000 kubikkmeter søppel. Dette er avfall som kunne vært spart ved kjøp av vanlige lette tur-grillere. Informasjonsleder Kristen Ulstein i Miljøheimevernet har også andre forslag.

— Bortkastede penger

— En vanlig turgrill er selvsagt bedre enn engangsgrillere. Men egentlig er det tull å bruke penger på grill og grillkull når man er på tur. Kongler gir et fint resultat og en meget god smak hvis man gidder å samle dem.

Utover det trenger man jo bare en metallbeholder som tåler varme, sier han.

Burde pålegges miljøavgift

I tillegg til avfallsproblemene er engangsgrillene mer brannfarlige enn flergangs-grillere.

— Brennermerker etter engangsgrillere synes overalt i naturen. På vegetasjon, bord, benker og brygger. Engangsgrillene øker også faren for brann, sier Morten Dåsnes, daglig leder i Friluftsrådenes Landsforbund. Han etterlyser en kraftig miljøavgift på grillene.

Men verken Statens forurensningstilsyn, Direktoratet for naturforvaltning eller Miljøverndepartementet har planer om å gjøre noe med problemene, ifølge Forbruker-rapporten. ■

Miljøstipend til gammel fjellgård

En gammel fjellgård skal få nytt liv med penger fra Finsefondet.

100 000 kroner går til prosjektet «Fjellgården Segestad — tilrettelegging for læring om natur og kultur». Gården skal restaureres, kulturlandskapet holdes ved like og verdier og kunnskap skal formidles videre. Det er stiftelsen «Segestads Vener» som forvalter gården, og nå har mottatt stipend.

Fjellgården ligger på ei fjellhyll over Strynvatnet. Segestad var i sin tid den beste gården i distriktet, men ble fraflyttet i 1962. Den var veiløs, og derfor tung å drive. Det har aldri vært maskindrift på gården, noe som har satt sitt preg på artsmangfold og kulturlandskap. Dette vil Segestads Vener holde ved like. De skal i tillegg starte opp kursvirksomhet på stedet.

Det er åttende gang Finsefondet deler ut sitt miljøstipend. Bak tiltaket står blant annet Worldwatch Institute Norden, Sintef og Naturvernforbundet. ■

Bill får by-sykel

USAs president Bill Clinton får overrakt en ny sykkel når han besøker København i juli. Sykkelen, som er spesiallakkert i danske og amerikanske farger, skal symbolisere København som miljøby, skriver Berlingske Tidende.

Den er ellers identisk med de mange by-syklene som folk i København leier for en tjuetruking i et automatisk sykkelstativ. Mynten returneres når sykkelen parkeres.

Bills nye sykkel har fått navnet Citybike One som en oppfølger til hans imponerende Airforce One, et jettfly som nok konkurrerer ut sykkelen på lengere distanser. ■

Selv den lengste reise begynner med et enkelt skritt

Hydro ble etablert i 1905 for å utnytte Norges store vannkraftressurser til verdens første industrielle produksjon av nitrogen-basert mineralgjødsel.

I dag er Hydro ledende markedsfører av gjødsel i en verden der befolkningstilveksten stiller store krav til jordens evne til å dekke de stadig økende behovene for mat.

BEHOV SOM MÅ TILFREDSSTILLES ANSVAR SOM MÅ OPPFYLLES

Hydros virksomhet omfatter en rekke forskjellige industrigrener som tilfredsstiller grunnleggende behov i dagens samfunn - lett-metaller og plast er uunnværlig innenfor tran-sport, bygg og anlegg og produksjonsindustri, og olje og gass er verdifulle energikilder og råmaterialer med mange anvendelser.

All virksomhet i et moderne samfunn stiller oss alle overfor nye utfordringer når det gjelder miljøansvar, dette griper inn i Hydros virksomhet.

I over 30 år har Hydro har drevet systematisk miljøstyring og kontinuerlig teknologiforbedring ved:

- først å redusere utslipp fra eksisterende anlegg.
- deretter utvikle og ta i bruk renere teknologi, utnytte energien mer effektivt, iverksette moderne prosessovervåking, heve kvaliteten på rutiner, kvalifikasjoner og standarder, og
- nå fokusere på bærekraftig produksjon ved å sette i gang livssyklusstudier innenfor alle våre forretningsområder med sikte på å produsere mer fra mindre, tilfredsstille voksende behov, legge mindre beslag på verdifulle ressurser og opptre på en miljøriktig måte.

Siden 1993 har våre miljømål vært forankret i Hydros strategiske prinsipper, vi vil:

- utvikle og produsere **våre produkter** på en slik måte at de gir minimale miljøbelastninger gjennom livsløpet.
- utvikle, bygge og drive **vår virksomhet** slik at bruken av energi og ressurser blir effektiv. Vi vil legge vekt på at de som leverer varer til Hydro tar hensyn til miljøet i sin virksomhet.
- gjennom **vår forskning og utvikling** bidra til å utvikle hensiktsmessige løsninger ut fra et langsiktig miljøperspektiv
- vise åpenhet i vår informasjon om miljøspørsmål
- at **vår organisasjon** skal kjennetegnes ved høy miljøbevissthet på alle nivåer. Ledere skal dele ansvaret for å anvende disse prinsippene i planer og handlinger.

VI HAR BEGYNT MEN MYE STÅR IGJEN

Tempoet i den globale utviklingen er en stadig utfordring. Vi har lagt ut på en ferd der målet er en miljøansvarlig utvikling. Ferden er lang, men de første viktige skritt er tatt.

Hydro var blant de første industriselskapene som utga en omfattende miljørapport. En kopi av 1996-rapporten kan bestilles ved å sende visittkort eller brevhode til Hydro på faks 22 43 27 25.

Hydro er en industrigruppe som bearbeider naturressurser for å tilfredsstille behovene for mat, energi og materialer. Ytterligere informasjon kan fås ved henvendelse til Norsk Hydro ASA, 0240 Oslo. Tlf. 22 43 21 00. Faks 22 43 27 25. Internet: <http://www.hydro.com>.

Ny energi i Stockholm

Det florerer med planer for å erstatte svensk atomkraft. Bare i Stockholm kan det produseres ny fornybar energi tilsvarende de planlagte gasskraftverkene på Vestlandet.

N&M Bulletin
FRODE RØNNING

Nye planer viser at bærekraftig energiproduksjon bare i Stockholmsområdet kan økes med

6 TWh. Dette viser en utredning fra Stor-Stockholms Energi. De største mulighetene ligger i solfangere og bio-brensel. Energiselskapet mener anslaget for økt bruk av bioenergi er nøkternt.

Mangel på fjernvarmenett er en begrensning for bruk av bioenergi i Norge, ifølge energiverkene.

Trondheim Energiverk har forsynt imidlertid 4000 husholdninger og 250 institusjoner med fjernvarme til oppvarming. Energien kommer fra søppel- og avfallsforbrenning og overskuddsvarme fra et smelteverk.

Både Trondheim Energiverk og Oslo Energi kan bekrefte at det ikke foreligger like spenstige planer her i landet som hos svenskene.

Braathen sier nei til bio-energi

Det er liten interesse for bio-energi på Gardermoen. Bare to selskaper har sagt ja til å bli koblet opp til det nye anlegget.

Et av de største prosjektene innenfor bio-energi i Norge i dag er tilknyttet den nye hovedflyplassen på Gardermoen.

Mats Rosenberg i Gardermoen Fjernvarme medgir at responsen er dårlig så langt.

Braathen SAFE er av de sel-

skapene som har takket nei til å bli koblet opp til bioenergianlegget. Kun to selskaper har foreløpig takket ja til miljøvennlig varme.

Tone Johannesen i informasjonsavdelingen i Braathens SAFE bekrefter at Braathens

SAFE vil varme opp sine 20.000 kvadratmeter på Gardermoen med oljekjeler og elkjeler.

— Dette har vi kommet fram til etter en avveining der prisen talte mot satsing på bioenergi. Bygningen vi tok over hadde fullt brukbare olje- og elkjeler, og det ville vært dumt å kaste disse, sier Johannesen.

— Miljøgarantien virker ikke

EUs miljøgaranti sikrer ikke miljøet, mener danske miljøorganisasjoner. Den kan ikke brukes hvis det dukker opp ny kunnskap om et stoff.

Da miljøgarantien ble vedtatt i 1986 skulle den først og fremst gi EU-landene mulighet til å bevare nasjonale sikkerhetskrav overfor skadelige stoffer.

Men i utkastet til traktat, som ble presentert i slutten av mai, kan ikke miljøgarantien brukes hvis det dukker opp ny viten om skadelige stoffer, skriver Informasjon.

Danmarks Naturfredningsforening, Verdens Naturfond og Det Økologiske Råd er kritiske. EU-regler har nå erstattet de fleste nasjonale regler. Organisa-

sjonene mener derfor det er viktig at miljøgarantien ikke bare sikrer eksisterende krav til helse og sikkerhet. Den må også gi mulighet til å innføre nye krav hvis det dukker opp ny kunnskap som gir ytterligere behov for beskyttelse.

Danmarks Naturfredningsforening er i tillegg opptatt av at det blir mulig for EU-landene å vedta grønne avgifter med kvalifisert flertall. Men dette er heller ikke med i utkastet til traktat.

Feil bamsefar — ender med døden

Fire bjørnunger i Sverige har feil pappa. Derfor skal de avlives før et nytt kull fødes.

Det er faren for innavl og en trekanthistorie mellom Ulla, Stabben og Luke som er årsaken. Ny DNA-teknikk har avslørt at Luke er faren, men han er ingen god pappa med tanke på vekst i bjørnestammen. Luke har nemlig tilløp til å utvikle albinisme trekk og har dessuten vært mann for mange kull allerede. Ungene blir avlivet i sitt hjemmemiljø.

Det fins brunbjørn i åtte svenske dyreparker, skriver Dagens Nyheter.

Sagt og skrevet

Gale signaler

«Det vil gi helt gale signaler dersom Norge nå, helt alene og på tvers av andre europeiske land, skulle gå bort fra de nasjonale mål som er satt for å begrense utlippene av klimagasser.» Miljøvernminister Torbjørn Bernsen i miljøpolitisk reddegjørelse 1991.

Grynting

«Jeg misliker gryntinga fra opposisjonen» Torbjørn Jagland kommenterer misnøye med gasskraftverk fra opposisjonen. Pressekonferanse 9. mai.

Maktesløs

«Når vitenskapelige fakta feies til side, er det bare maktesløsheten tilbake» Auke Lont til Aftenposten.

Støv og sot

«Kraftverksdirektøren snakker seg nesten varm om naturgassens velsignelser og renhet i forhold til kullbrennernes skyer av støv, sot, CO2 og svovel. Av og til kaster han et diagonalt blikk over bordet for å se om utslippstillatelsen fra askebegeret holdes innenfor vedtatt avtale.»

Portrett med Auke Lont i Aftenposten.

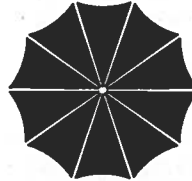
Smør og sol

«Den som har smør på hodet, bør ikke gå ut i solen. Det synes som om en del av gasskraftmotstanden bygger på ideen om at kraftverk er en overflødighet så lenge vi får strøm ut av veggkontakten.»

Auke Lont til Aftenposten.

Norsk skipsfart støtter Naturvernforbundet

 Havnesjefen støtter arbeidet for renere fjorder STEINKJER	EVERHUSVIK SKIPSVERFT AS Alt i skipsreparasjoner og ombygginger 7200 Mandalen	C-MAP NORWAY THE ELECTRONIC CHART STANDARD	CSM Continental Ship Management as
ANDERS WILHELMSEN & Co AS SHIPPING & OPERATIONS	 MIDCO NORWAY A.S. TANGEN 4, DUSVIK, P.O. BOX 688, 4001 STAVANGER TEL. (+47) 51 41 40 30, FAX (+47) 51 41 40 99/51 41 40 95	EGERSUND HAVN EGERSUND HAVNEVESEN Strandgt. 2 - Postboks 117 - 4370 EGERSUND Telefon 51 49 13 28 - 24-timers service Telefax 51 49 01 96	Støtt Naturvernforbundet du også! Tlf. 22 71 92 20

Vesta

Trygghet for generasjoner

Color Line

Komplette dør/dør transporter basert på vår linjeservice mellom Øst/Norge/Vest Sverige og

UK
BeNeLux/Kontinentet
Irland
Spania
Middelhavet

LYS-LINE

Lys-Line AS
Drammensveien 126 A
P.O.Box 295 Skøyen
N-0212 Oslo

Telefax:
North Sea/container: +47 22 44 02 89
Spain/Ireland: +47 22 55 08 10
Mediterranean: +47 22 55 56 48

Løftebrudd om vannkraft

— I 1991 lofte regjeringen at norske vannkraftverk skulle rustes opp. Lite har skjedd, og jeg oppfatter dette som et løftebrudd, sier Rolf Utgård, hovedtillitsvalgt i Kværner-konsernet.

N&M Bulletin
FRODE RØNNING

Rundt 1987 begynte Statkraft å arbeide med fem prosent-programmet. Tanken var at man skulle prøve å øke kraftproduksjonen fra norske vannkraftverk med fem prosent bare ved hjelp av opprusting og utviding av eksisterende anlegg.

Fra 1990 begynte også Kværner å engasjere seg. Det var lite nybygging av vannkraftverk, og bedriften trengte oppdrag.

Mister kunnskapen

Rolf Utgård er redd for at Norges ledende rolle på vannkraftteknologi svekkes hvis ikke myndighetene handler raskt, og setter i gang en plan for opprusting og utviding av dagens vannkraftanlegg.

Kværner var i møte med daværende næringsminister Ole

Knapp i 1991. Han lofte at regjeringen ville gjøre det den kunne for å få rustet opp gamle vannkraftverk. Kværner mottok også et brev med disse løftene.

— De siste årene har vi ikke sett noen vesentlig innsats fra regjeringen i denne saken, sier Utgård.

Kværner har også satset på utvikling av nye fornybare energikilder. Utgård frykter at denne satsingen kan falle sammen dersom ikke myndighetene følger opp med bevilgninger og lovverk til støtte for utviklingen av alternativ energi-forskning.

Dårlig tid

— Myndighetene må handle raskt. På sikt vil teknologi og kompetanse føres ut av landet hvis det ikke er et tilstrekkelig hjemmemarked, sier han.

Han ser for seg at framtidens energiforsyning i Norge blir en

kombinasjon av gasskraftverk, el-kraft og alternative energikilder. Utgård mener disse kildene utfyller hverandre bra, fordi gasskraft kan utgjøre en basis i forsyningen, mens el-kraft er mer fleksibel.

Stort potensial

Ved å ruste opp norsk vannkraft er det mulig å spare mer enn 15 Alta-kraftverk. Naturvernerne er likevel skeptiske til opprustingen.

Fagkonsulent Thor Midteng i Naturvernforbundet fremhever at utvidelser av eksisterende vannkraftverk kan gi like store skader

som nye utbygginger. De må etter hans mening gjennomgå samme saksbehandling.

I følge Erik Kielland, rådgiver i ressursavdelingen ved Norges Vassdrags- og Energiverk (NVE) er det er mulig å hente ut 10,4 TWh fra opprusting og utviding av vannkraftverk. Dette ville betydd en økning på 10 prosent av norsk el-produksjon. Kielland minner imidlertid om at kun én TWh kan realiseres ved å ruste opp kraftstasjonene. Det meste av potensialet ligger ved nye demninger og andre større inngrep i vassdrag som allerede er regulert.

Blandede signaler

I spørretimen i Stortinget 9. april sa Olje- og energiminister Ranveig Frøiland at det er for enkelt å se bare på teknologien.

Frøiland viser til at den lave kraftprisen de senere år har gjort at få kraftverk har utnyttet det potensialet som finnes, fordi det har vært lite å tjene på det.

Fra Olje- og Energidepartementet får vi opplyst at det i perioden 1991-94 ble bevilget 140 millioner kroner til opprusting og utvidelse av kraftverk. Det er ikke bevilget midler etter 1994.

Rolf Utgård var 15. mai i møte med nærings- og handelsminister Grete Knudsen. Han oppfattet signalene fra henne

som mer positive.

— Vi vil presentere konkrete krav snart, og håper at vi vil få gjennomslag for opprusting av gamle vannkraftverk, sier Utgård.

Informasjonssjef i Nærings- og Handelsdepartementet, Øystein Singsås var på møtet mellom Utgård og Grete Knudsen, men vil ikke kommentere hans utsagn om løftebrudd. Det var heller ikke mulig å få en kommentar fra Olje- og Energidepartementet før N&M Bulletin gikk i trykken.

Norsk skipsfart støtter Naturvernforbundet

Norsk Sjøoffiserforbund ble stiftet 1. januar 1995 etter en sammenslåing av Norges Skipsførerforbund og Norsk Styrmandsforening. Forbundet har 7.200 medlemmer innen samtlige fartsområder, samt andre områder av det maritime miljø. Norsk Sjøoffiserforbund har som målsetting å samle all norsk skipsbefal i forbundet.

Fremtid for økojordbær?

Rød, lekker og smakfull, men akk så truet av sopp, skadedyr og ugress. Jordbæret blir ofte betraktet som vanskelig å dyrke økologisk.

Det er imidlertid gjort lite forsøksarbeid med økologisk jordbærdyrking både her i landet og i utlandet. Nå skal Norsk

senter for økologisk landbruk (NORSØK) prøve seg fram, melder Jordvett.

NORSØK skal først og fremst jobbe med metoder for å forebygge soppangrep på jordbærene.

Kanskje vi får sprøytemiddel-frie jordbær i nær fremtid?

Skipsmaling forgifter snegler

Ny rapport viser store skader på snegler langs norskekysten. Årsaken er utslipp av malingsavfall fra skipsverft.

N&M Bulletin
FRODE RØNNING

Snegler langs hele norskekysten er forgiftet av miljøgiften Tributyltinn (TBT). John Arthur Berge fra Norsk institutt for vannforskning (NIVA) sier at skipsfarten og skipsverftene er utslippskildene. 100 arter langs kysten vår viser tegn til skader på grunn av TBT-forurensning.

Unormale snegler

NIVA undersøkte snegler på 41 plasser langs norskekysten, og på kun fire av plassene var sneglene friske og raske. På de andre stedene hadde de skader som følge av TBT-forurensning. Skadene artet seg ved at hunnsneglene utviklet trekk som normalt bare sees hos hanner. Dette kan føre til at hunnene blir ufruktbare og dør.

Skipsfarten diskuterer saken

Den internasjonale skipsfartsorganisasjonen IMO diskuterer for tiden hva de skal gjøre.

— Malingsprodusentene sier at det ikke finnes noe godt alternativ til TBT i skipsmaling, sier miljørådgiver i Sjøfartsdirektoratet, Jens Henning Koefoed.

Sjøfartsnasjonene skal ta dette opp til drøfting i september.

Koefoed minner om at TBT brukes som middel for å hindre begroing under skipene. Dette minsker motstanden i vannet, det gir lavere forbruk av drivstoff og dermed mindre luftforurensning. Han ser derfor også miljø-

problemer ved å kutte ut TBT i skipsmaling.

TBT spyles i fjorden

Skipsverftene får ofte inn skip som skal sandblåses, og da skapes mye avfall som inneholder TBT. Dette avfallet har tradisjonelt gått rett i fjorden, men SFT har gitt instruks om at dette skal lagres på forsvarlig vis på land.

— Ingen tvil

Hos SFT vil ingen si at skipsverftene bryter regelverket, men de innrømmer samtidig at de ikke har kontrollert dette de senere år.

Vannforskerne er mer bastante:

— Vi har funnet høye konsentrasjoner av TBT utenfor skipsverftene, og det er ingen tvil om at skipsverftene og skipstrafikken gir TBT-forurensning, sier John Arthur Berge i NIVA. ■

Ingen ny drittsekk

— Kritisk, mot Blairs høyredreining. Noe prat som. Slik karakteriseres britenes nye miljøvernminister.

N&M Bulletin
PER LUND

Det er generalsekretær i Norges Presseforbund og ekspert på britisk politikk Per Edgar Kokkvold som formidler disse karakteristikene av Michael Meacher, Englands nye miljøvernminister.

Meacher er ingen smågutt, men har etter manges oppfatning ikke fått den posisjon han fortjener fordi han har vært for kritisk til Tony Blairs såkalte moderniseringsprosjekt.

— Han har tidligere hatt sentrale verv som juniorminister i Wilson-regjeringen og blir betraktet som uredd og kritisk,

sier Kokkvold.

Budsjettkrangel

Meachers miljøærend i valgkampen var primært å hakke løs på de konservative fordi budsjettforslaget betydde kutt i nøkkelprogrammer for bærekraftig utvikling.

Samtidig som Meacher sjøl foreslo å opprette en spesialgruppe, «Task force» av unge arbeidsløse med oppgave å takle noen av miljøutfordringene Storbritannia står overfor. Og, ifølge Meacher, det eneste tidligere miljøvernminister Gummer hadde fått til var avgiftsøkning på drivstoff under dekke av å beskytte miljøet — og det kjøper ikke folk.

Sentral

Britene har en ordning med et cabinetstyre, et slags rådsvelde, der ikke alle ministrene er medlem. Her er det «visestatsminister» Nigel Prescott som formelt har det overordnede ansvaret for miljøvern, men Meacher vil like fullt være miljøvernminister.

— Meacher vil få en betydelig posisjon, og være den som møter Torbjørn Berntsen og andre miljøstatsråder, men det gjenstår jo å se hva som blir den miljøpolitiske profilen, sier Kokkvold.

Professor William Lafferty mener den nye regjeringens utenrikspolitiske profil har lagt langt større vekt på grønne verdier.

— Blair-regjeringen understreker hvertfall svært ofte at bærekraftig utvikling skal være et sentralt element i regjeringens politikk, sier Lafferty. ■

Storm mot skogvern

Sør-Trøndelag Skogeierforening raser mot barskogvernet, melder bladet Skogeieren. «Barskogvern - misforstått miljøvern og offentlig tyveri» var tittelen på en enstemmig uttalelse fra årsmøtet til foreningen.

I uttalelsen heter det blant annet: «Årsmøtet vil (...) forlange at Stortinget griper inn og stopper det registreringsarbeidet som er igangsatt samt opphever de restriksjoner som er pålagt den enkelte grunneier gjennom midlertidig vern og medleplikt.»